

ऊर्ध्वातनयन (ऊ०-पा०+प०) n. ein best. Apparat zur Reinigung des Quecksilbers WISE 119.

ऊर्ध्वपादु Verz. d. Oxf. H. 13, b, 46. 248, a, 26. 258, b, 9. 267, b, 10. 19.

ऊर्ध्वबाहु 1) Spr. 3813. PAKAT. 163, 16. — 3) m. pl. N. einer Çiva-itischen Secte WILSON, Sel. Works 1, 32. 183. 234. fg.

ऊर्ध्वकृती Ind. St. 8, 97. 130. 147.

ऊर्ध्वमण्डलिन् (von ऊर्ध्व + मण्डल) m. (sc. हस्त) Bez. einer best. Stellung der Hände beim Tanz Verz. d. Oxf. H. 202, a, 30.

ऊर्ध्वमन्थिन् TAITT. ÂR. 2, 7, 1. BÂG. P. 11, 6, 47. मन्थिन् bedeutet hier Samen, nicht penis; vgl. मन्थिन् 2) b).

ऊर्ध्वरेतस्तीर्थ n. N. pr. eines Tirtha Verz. d. Oxf. H. 73, b, 16.

ऊर्ध्वरामन् 1, R. 7, 23, 5, 41. BÂG. P. 10, 38, 26.

ऊर्ध्वविणीधरा (ऊर्ध्व-वे०+ध०) f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's MBu. 9, 2636.

ऊर्ध्वसन्नन् (ऊर्ध्व + सन्नन्) m. N. pr. eines Rshi mit dem patron. Âṅgīrasa, Verfassers von RV. 9, 108, 8. 9. ०सन्नन् Ind. St. 3, 210, a. — Vgl. और्ध्वसन्नन्.

ऊर्ध्वस्रोतस् ततोर्ध्वस्रोतसो षष्ठो देवसर्गस्तु स स्मृतः MÂR. P. 47, 34. ततोर्ध्वस्रोतसः षष्ठो दे० Verz. d. Oxf. H. 82, b, 16. Auch die Schöpfung selbst heisst so: ऊर्ध्वस्रोतस्तृतीयस्तु सात्त्विकोर्ध्वमवर्तत MÂR. P. 47, 22. ऊर्ध्वस्रोतः नमुद्रवाः 23.

ऊर्ध्वस्वप्न (ऊ० + स्व०) adj. stehend schlafend AV. 6, 44, 1.

ऊर्ध्वाङ्ग (ऊर्ध्व + अङ्ग) Verz. d. Oxf. H. 303, b, 3. genauer ऊर्ध्वत्रुगताङ्ग, von deren Behandlung der Abschnitt der Medicin handelt, welcher शालाक्य heisst; s. u. वृत्रु.

ऊर्ध्वाम्नाय (ऊर्ध्व + आ०) m. Bez. der heiligen Schrift der Çakta Verz. d. Oxf. H. 91, a, 29 und N. 3. 101, b, 27. 103, b, 36. ०संकिता Titel eines heiligen Buches einer Vishnu'itischen Secte 301, b, No. 733. ऊर्ध्वेनैव मुखेनैव कथिता ग्रन्थ उत्तमः । देवदेवेन हरेण ऊर्ध्वाम्नाय इति स्मृतः ebend.

ऊर्ध्वाशिन् (ऊर्ध्व + आ०) adj. in aufrechter Stellung essend SARVADARÇANAS. 44, 6.

ऊर्ध्वे (ऊर्ध्व + ईडा) adj. ऊर्ध्वे वाष्ट्रीसाम N. eines Sâman Ind. St. 3, 210, b.

ऊर्मि als Bez. der Zahl sechs (vgl. Z. 11. fgg. und BÂG. P. 10, 70, 17) WEBER, RÂMAT. Up. 308. fg. आतपोर्मि oder आतपस्योर्मि: so v. a. Gluth TRIK. 3, 3, 393. H. an. 2, 489. MED. I. 20. ऊर्मि so v. a. उत्कर्ष (nach dem Schol.) TBR. 2, 3, 1.

ऊर्मिका 3) HALÂJ. 2, 404. दीनितेन परिज्ञाता देवात् द्यूतकृतः करे । उवाच दीनितस्तं च कुतो लब्धा त्रयोर्मिका ॥ KÂÇIKH. 13, 69 bei AUF-ARCHT, HALÂJ. Ind.

ऊर्मिन् Z. 1 lies सं पृथ्य०.

ऊर्मिमाला (ऊ० + माला) f. Wogenreihe und Bez. eines best. Metrums: 4 Mal — — — — — VARÂH. BRH. S. 104, 45. Ind. St. 8, 374, 24 ist wohl auch ऊर्मिमाला als N. des Metrums anzunehmen, wenn man द्रुतवाता ऊर्मिमाला zerlegt. — Vgl. वातोर्मि.

ऊर्मिला GATTIN JAINA'S MBu. 3, 3968. धूमोर्णा ed. Bomb.

3. ऊर्व VARÂH. BRH. S. 48, 64. और्व v. l.

ऊवध्य vgl. ०००००.

V. Theil.

ऊष 1) a) TBR. 1, 3, 3, 6. 3, 12, 6, 2. ०पुट TS. I, 1040, 1.

ऊषा, so zu lesen st. उषा.

ऊषा BÂG. P. 10, 62, 1. 12.

ऊष्मन् 1) Dampf VARÂH. BRH. S. 54, 60. — Vgl. सोष्मन्.

1. ऊर्, ऊष्मान RÂGA-TAR. 3, 33 fehlerhaft für ऊष्मान (von वृ), wie schon BENFAY bemerkt hat.

— व्यति umstellen, je den Platz wechseln lassen: व्यत्युक्तपात्राणि KÂTH. 27, 5.

— अधि med. sich mit Etwas überziehen: शोरा ऽङ्गारा अध्यूक्ते TBR. 2, 1, 10, 3.

— अय 1) अयोक्ति पाशजालम् SARVADARÇANAS. 88, 12. — 2) अयोक्ति negirt SÂH. D. 329, 5.

— समप vollständig vertreiben: दत्तकवलिना तालः समापोहि (lies समपोहि) SARVADARÇANAS. 131, 12.

— उद् herausholen PAKÂV. BR. 16, 11, 5.

— अयोद् wegstreifen TBR. 1, 1, 9, 9.

— उप 4) उपोष्मान MBu. 2, 2051 erklärt der Schol. durch उप-स्याप्यमान. — 3) herbetreiben: कृत्स्नगोधनमुपोक्ष्य दिनान्ते BÂG. P. 10, 33, 22.

— समुप 1) समुपोष्य कामेषु निरपेक्षः M. 6, 41 bedeutet sich gleichgiltig verhaltend gegen nahegerückte d. i. sich anbietende Genüsse.

— निम्, निवृत्त abgesondert, für sich stehend Schol. zu ÂÇV. ÇA. 3, 8, 3. fgg. — Vgl. 1. निवृत्, निवृत्त.

— परि vgl. पर्युष्ण.

— प्रति 7) zurückbringen: अह्वा समरे कृत्स्नप्रत्युक्ष (so ist zu lesen) च हृक्मिणीम् BÂG. P. 10, 54, 20. 52. — Vgl. प्रत्युक्ष, प्रत्युक्ष.

— वि 1) स्वमात्मानं व्युक्ष्य (= विभज्य Schol.) BÂG. P. 12, 11, 50. — व्युक्ष्य geordnet und zugleich breit LA. (II) 90, 8. — Vgl. व्युक्ष्य.

— निर्वि 2) निर्व्यूत् vollbracht MÂLATI. 146, 19. — 4) in Schlachtordnung stellen: राजन्यसंज्ञासुरकोटिपूषैर्निर्व्यूक्ष्यमाना (= इतस्ततश्चात्यमाना: Schol.) निर्व्यूक्ष्यते (= संकरिष्यति Schol.) चमूः BÂG. P. 10, 3, 21.

— प्रतिवि 3) केशान्दकूलं कुचपट्टिका वा । नाञ्जः प्रतिव्योढुमलं व्रज-स्त्रियः wieder in Ordnung bringen BÂG. P. 10, 33, 18. — 4) abhalten, zurückhalten: नागामिनमनर्थं हि प्रतिघातशतैरपि । शक्रवन्ति प्रतिव्योढुमते बुद्धिबलावराः ॥ MBu. 12, 8244. BÂG. P. 10, 1, 47.

— सम् 1) zusammenkehren BÂG. P. 11, 27, 36.

— परिसम् vgl. परिसमूह.

2. ऊर् 3) bei sich selbst in Gedanken weiter ausführen NÂJAMÂLAT. Einl. 3. 23. — caus. 2) lies bedenken. NĪLAK.: राजसूयेन यद्ये स्वाराज्यमा-प्रवानीतिसंकल्पादिद्वयमूर्हे कृता.

— नि vielleicht scheinen, vorkommen wie; mit निम् vgl. 2. निवृत्.

— सम् begreifen, auffassen, verstehen: ब्रह्म समुक्ष्यात् VOP. 23, 16.

1. ऊर् SARVADARÇANAS. 122, 14.

2. ऊर् füge hinzu weitere Ausführung in Gedanken, das weitere Verfolgen einer Sache in Gedanken, das Bedenken. अस्ति व्याकरणमित्यवै-पाकरणा अयि पाशिका ऊर्कतक्रतुषु साधु (so ist zu trennen) शब्दान्प्र-युञ्जते weil sie darüber nachdenken Verz. d. Oxf. H. 216, b, 35. लिङ्गाहको